

Neill, Dolto, Illich

ΔΠΘ, ΤΕΕΠΗ Αλεξανδρούπολης

Σύγχρονες τάσεις παιδαγωγικής

Μαρία Παπαντωνίου mpapanto@psed.duth.gr

Alexander Sutherland Neill (1883-1973)

- Μετά τον πόλεμο συναντά ιδρυτή σχολείου που εφαρμόζει το *self government*.
- Ενδιαφέρεται για το κίνημα της Νέας Αγωγής και συμμετέχει στο ιδρυτικό συνέδριο της Λίγκας στο Calais. Στη συνέχεια μέσα στη Λίγκα προσάπτει στη M. Montessori επιστημονισμό και ηθικολογία. Χρησιμοποιεί τις φροϋδικές έννοιες και εξοργίζει τους συναδέλφους του.
- Σε ταξίδι του το 1921 συναντά διευθυντές σχολείου και γίνεται συνδιευθυντής. Το σχολείο λειτουργεί με την αρχή ότι το παιδί είναι καλό και δεν πρέπει να υπάρχουν ποινές. Ο Νήλ εφαρμόζει το *self government*.
- Το 1923 ιδρύει το Summerhill. Λειτουργεί ως σήμερα, 70 περίπου φοιτητές.
- Το 1937 συναντά τον Wilhelm Reich. Ενδιαφέρονται και οι δυο για την παιδική σεξουαλικότητα.

A. S. Neill, Summerhill, αντιαυταρχική αγωγή

- Γονείς και κοινωνία επιβάλλονται στο παιδί. Κάθε αυταρχία δημιουργεί φόβο και ενοχές. Η αγωγή πρέπει να ξεκινά από τα ενδιαφέροντα του παιδιού αλλά αυτά καταπιέζονται. Η κοινωνία είναι νευρωτική και δημιουργεί νευρώσεις στα παιδιά.
- Κάθε παραβατική συμπεριφορά ερμηνεύεται σε αυτό το πλαίσιο. Με βάση την αρχή της «εξάντλησης των συμφερόντων» τα συμπτώματα νεύρωσης ή αποκλίσεων εκλείπουν χάρη στην ελευθερία και τις μεθόδους του Σάμερχιλ και τα παιδιά στρέφονται στις τάξεις και τα ατελιέ.
- Στο Σάμερχιλ τα παιδιά δεν είναι υποχρεωμένα να πάνε στα ατελιέ ή στα μαθήματα.
- Η ελευθερία και το *self government* επιτρέπουν στα παιδιά να ρυθμίσουν την κοινωνική τους ζωή και να αναλάβουν την ευθύνη για τη ζωή τους. Στις Γενικές Συνελεύσεις θεσπίζονται οι κανόνες και όταν καταπατείται ένας κανόνας οι κυρώσεις αποφασίζονται συλλογικά. Τα παιδιά έχουν ισότιμα δικαιώματα ψήφου με το προσωπικό του σχολείου.
- Δέχεται τα παιδιά σε ατομικές συνεδρίες κατά τις οποίες διαμορφώνει τη δική του μέθοδο ενεργούς ψυχοθεραπείας.

A. S. Neill, Summerhill

- Τα βιβλία του δημοσιεύονται και διαβάζονται μαζικά τις δεκαετίες του 60 και του 70:
- (1960: Neill A.S., *Σάμερχιλ, Το ελεύθερο σχολείο*, Καστανιώτης, 1989.
- 1966: Neill A.S., *Ελευθερία-όχι αναρχία!*, Αθήνα, Μπουκουμάνης, 1975.
- 1967: Neill A.S., *Θεωρία και πράξη της αντιαυταρχικής εκπαίδευσης το παράδειγμα του Summerhill*, Μπουκουμάνης, 1972, Κουκκίδα, 2019.)
- Εφαρμόζει το *self government* στα πλαίσια της αστικής δημοκρατικής ιδεολογίας
- Αναφορές στην ψυχανάλυση επιλεκτικές και ευκαιριακές, χωρίς αναφορά στο ρόλο των απαγορεύσεων στη λειτουργία της εξιδανίκευσης και στη δημιουργικότητα.

Françoise Dolto Φρανσουάζ Ντολτό

- Σπουδές ιατρικής και ψυχανάλυση στο Μεσοπόλεμο. Διδακτορικό *Ψυχανάλυση και παιδιατρική, 1939*
- Από το 1939 μέλος της Παρισινής Ψυχαναλυτικής Εταιρίας
- Συναντά τον Λακάν το 1938
- Δουλεύει ως ψυχαναλύτρια με ενηλίκους και σε ιδρύματα με παιδιά
- Από το 1950, σειρά ραδιοφωνικών προγραμμάτων σχετικά με τη σεξουαλική αγωγή των παιδιών
- Το 1964 ακολουθεί τον Λακάν στη διάσπαση της ψυχαναλυτικής εταιρίας
- 1968-69 απαντά ζωντανά σε ερωτήσεις ακροατών με το ψευδώνυμο «Γιατρός Χ».
- 1976 -78, στην εκπομπή *Όταν εμφανίζεται το παιδί*, απαντά σε επιστολές. Τρία βιβλία δημοσιεύονται με υλικό από αυτή την εκπομπή.

Φρανσουάζ Ντολτό (1908-1988)

- Το 1975 επαφή με το Σχολείο της Neuville, (ιδρύθηκε το 1973 με αναφορές στη θεσμική παιδαγωγική). Μέχρι το 1979 στέλνει σε αυτό παιδιά που παρακολουθεί. Στη συνέχεια συναντήσεις, «παιδαγωγικούς ελέγχους» με τους ιδρυτές.
- Το 1979 μέλος ομάδας που ιδρύει το πρώτο Πράσινο Σπίτι. Μέρος για παιδιά κάτω των τεσσάρων, συνοδευόμενα από τους γονείς τους ή άλλους φροντιστές, ακόμη και μελλοντικούς γονείς. *Δομές Υποδοχής Του Μικρού Παιδιού Στον Κοινωνικό Χώρο. Το Μεγάλο Μας Σπίτι (Αθήνα) Και Το Πράσινο Σπίτι (Παρίσι) Συνομιλούν*, Κουκκίδα, 2019.
- Το παιδί είναι ένα άτομο, υποκείμενο από πολύ νεαρή ηλικία
- Όλα είναι γλώσσα
- Το παιδί ξέρει πάντα την αλήθεια, έχει τη διαίσθηση της ιστορίας του. Να του μιλούν ειλικρινά
- Τα σχέδια των παιδιών και η εικόνα του σώματος
- Κριτικές: Από το παιδί βασιλιά στο παιδί τύραννο. Η ανεκτικότητα και ο πολιτισμός της ευχαρίστησης.

Ivan Illich, Ιβάν Ίλλιτς (1926-2002)

- 1971, *Deschooling Society*, *Κοινωνία χωρίς σχολεία*, Νεφέλη, 1976
- πολιτική οικολογία, κριτική της βιομηχανικής κοινωνίας
- έγινε κληρικός στη Ρώμη και το 1951 στις ΗΠΑ. Ενθουσιασμένος από τη βαθιά καθολική πίστη των Πορτορικανών, ζητά θέση σε πορτορικανική εκκλησία της Νέας Υόρκης.
- Το 1956 διορίστηκε αντιπρόεδρος του Καθολικού Πανεπιστημίου του Πουέρτο Ρίκο, όπου ίδρυσε ένα εκπαιδευτικό κέντρο για την εκπαίδευση ιερέων στη λατινοαμερικανική κουλτούρα. Έφυγε από το Πουέρτο Ρίκο το 1960 μετά από μια διαμάχη με την ιεραρχία της Εκκλησίας σχετικά με τη νομιμοποίηση των προφυλακτικών.
- Το 1961 ίδρυσε στην Κουερναβάκα του Μεξικού το Κέντρο Διαπολιτισμικής Τεκμηρίωσης (CIDOC) που λειτούργησε από το 1966 έως το 1976. Το 1967 διέρρηξε τους δεσμούς του με την επίσημη εκκλησία. 1976 επιστροφή στην Ευρώπη.

Ιβάν Ίλλιτς (1926-2002)

- Δύο πράγματα παρατηρεί στο πανεπιστήμιο του Πουέρτο Ρίκο: την εκπληκτική ομοιότητα μεταξύ της εκκλησίας και του σχολείου και την παράξενη διαφορά μεταξύ των δηλωμένων στόχων της εκπαίδευσης και των αποτελεσμάτων της. Ισχυρίζεται ότι μειώνει τις κοινωνικές ανισότητες, αλλά τις επιτείνει συγκεντρώνοντας προνόμια στα χέρια εκείνων που έχουν επαρκή υπόβαθρο.
- Η κοινωνία για λόγους αποτελεσματικότητας, θεσμοποιεί ένα μέσο (εργαλείο) για να επιτύχει ένα στόχο, αυτό αναπτύσσεται σε ένα σημείο όπου καθίσταται δυσλειτουργικό και βλάπτει το σκοπό που προορίζεται να εξυπηρετήσει. Τότε γίνεται αντιπαραγωγικό.
- Ριζοσπαστικό μονοπώλιο: όταν ένα τεχνικό μέσο είναι ή φαίνεται πολύ αποτελεσματικό, δημιουργεί μονοπώλιο και εμποδίζει την πρόσβαση σε πιο αργά μέσα, όπως οι αυτοκινητόδρομοι σε σχέση με την πορεία.

Ιβάν Ίλλιτς (1926-2002)

- Το σχολείο επιβλαβές για την εκπαίδευση επειδή δίνει την εντύπωση ότι μόνο αυτό μπορεί να φροντίσει για αυτή. Για να υπάρξει άνοιγμα, θα ήταν απαραίτητο να φανταστεί κανείς τον πιθανό διαχωρισμό μεταξύ σχολείου και Κράτους.
- Προτείνει τη δημιουργία «δικτύων πολιτιστικής επικοινωνίας» με τα κέντρα τεκμηρίωσης και μια ευκαιρία για εκπαίδευση από ομότιμο σε ομότιμο, αμοιβαία.
- Σε κάθε ηλικία, το δικαίωμα να « μαθαίνω », « Το δικαίωμα να διδάξετε μια δεξιότητα θα πρέπει να αναγνωρίζεται ακριβώς όπως το δικαίωμα λόγου ».